

11. *Robinson P.* The Influence of Media on World Politics // *European Journal Of Communication.* – 2001. – № 4. – P. 533–535.
12. *Simpson J.* Save Us from Reporters Who Pass Judgement // *The Daily Telegraph.* – 1997. – 16 p.

Далевская Т. П. Роль СМИ в освещении проблем непризнанных государств в эпоху глобализации.

В статье проанализированы причины возникновения непризнанных государств в эпоху глобализации. Автором аргументирована целесообразность усовершенствования института международно-правового признания государства, а также определена роль СМИ в освещении проблем признания сепаратистских регионов мировым сообществом.

Ключевые слова: глобализация, международное право, этнополитические конфликты, вновь образованные государства, самопровозглашенные государства, непризнанные государства, территориальная целостность, сепаратистские регионы, влияние СМИ.

Daliavska T. P. The role of mass-media media to highlight the problem of nonrecognized states in the globalization era.

The article analyzes the causes of the nonrecognized states in the era of globalization. The author has argued the expediency of improving international legal recognition institute of the state and has determined the role of mass-media to highlight the problem of separatist regions recognition by world society.

Keywords: globalization, international law, ethnopolitical conflicts, new founded states, self-proclaimed states, nonrecognized states, territorial integrity, separatists regions, influence of mass-media.

Касьян В. В.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РОЗВИТОК ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНЦЕПЦІЇ О. ТОФФЛЕРА

У статті розкрито вплив інформаційних технологій на розвиток постіндустріального суспільства, здатність проникати у всі сфери життєдіяльності людини, впливати на рівень її соціалізації.

Ключові слова: інформація, інформаційні технології, суспільство, масові комунікації, інфосфера.

Комп'ютерна революція породила принципово новий різновид технології – інформаційну технологію, що є комплексом наукових,

технологічних та інженерних дисциплін. Вона охоплює у своєму змісті методи організації праці людей, зайнятих обробкою і зберіганням інформації, створення обчислювальної техніки, методи організації її взаємодії з людьми і виробничим обладнанням, а також соціальні проблеми, що виникають у зв'язку із застосуванням інформаційних технологій.

Реалізація намічених корінних перетворень у політичному, соціальному і духовному житті суспільства нерозривно пов'язана з системою управління виробничими відносинами, з якісними змінами у змісті умов праці й побуту населення. На сучасному етапі інформаційні технології – один з найзначніших напрямків науково-технічного прогресу, що безпосередньо впливає на розвиток суспільств [1].

Метою статті є розкриття впливу інформаційних технологій на розвиток постіндустріального суспільства.

Інформаційна технологія, за визначення голландського дослідника С. Хамелінка, є комплексом науково-технічних дисциплін, які складають основу для виробництва обладнань та систем збирання, передачі, накопичення, обробки та пошуку звукової, текстової, числової та мальованої інформації [2]. Такі інформаційні системи можуть здійснювати цілу низку інтелектуальних процедур і є підґрунтям для всіх найвищих сучасних технологій.

На нашу думку, інформаційні технології – системи засобів, які використовуються для створення, збору, передачі, зберігання, обробки інформації, її застосування у всіх сферах суспільного життя. Одна з основних особливостей інформаційних технологій – їх здатність проникати у всі сфери життя людини, впливати на рівень її соціалізації.

Донедавна поодинокі види та засоби діяльності, пов'язані з інформацією, існували окремо впродовж тривалого часу. Зараз телекомунікації, друк, різні форми зв'язку, комп'ютери тощо інтегровані в єдину систему інформаційних технологій. Конвергенція цих технологій у всеохоплюючу інформаційну технологію та пошуки застосування цієї технології в індустрії, комерції, побуті породжує революцію у впливі на людину, яка не має аналогу в історії розвитку суспільства [3].

Без використання інформаційних технологій неможливо собі уявити найсучасніші спеціалізовані технології: енергетичну, атомну, космічну, банківську, безвідходне виробництво та багато інших. Саме інформаційна технологія в сучасних умовах постає як генератор знання, особливий інтелектуальний інструмент сучасної людини, за

допомогою якого вона вирішує складні технологічні, практичні, теоретичні завдання, здійснює зміну умов людського буття [4, 90].

Процес прогресивно зростаючого використання інформаційних технологій для виробництва, переробки, зберігання і розповсюдження інформації, особливо знань, визначає інформатизацію суспільства. Результатом цього є виникнення інформаційного суспільства, що знаменує собою радикальні перетворення не тільки у сфері виробничих структур і технологій, але, головним чином, у сфері соціальних і економічних відносин у культурі, духовному житті й побуті, визначаючи рівень соціалізації людини.

На основі впровадження нових інформаційних технологій у культуру розвиваються і взаємодоповнюють одне одну дві протилежні тенденції – масифікація та демасифікація особистості, суспільства. Перша забезпечує рівень взаєморозуміння і взаємодію, друга – самотність і індивідуальну самоцінність особистості. Отже, зв'язок інформаційно-комп'ютерної революції з фундаментальними трансформаціями культури очевидний.

Найважливішою особливістю інформаційних технологій є високий рівень автономного розвитку і автономної інституалізації інформаційних систем. Для інституціональних форм інформаційних технологій характерне прагнення до необмеженого поширення інформації, тому що це єдиний спосіб, який робить її експлуатацію і виробництво економічно вигідними і ефективними [5].

Комп'ютери впливають на людське життя, його етику і сприйняття людиною істини, змінюючи наші цінності і самий процес мислення. Як вказав один з провідних учених у царині комп'ютерів професор Массачусетського технологічного інституту Дж. Вейценбаум, “одна з найбільших небезпек, яку несе в собі комп'ютер, полягає в його впливі на те, як ми уявляємо самих себе”. Суспільство починає думати про людину, як про “особливого роду систему обробки інформації” [7, 77].

На думку відомого американського філософа, футуролога О. Тоффлера, розвиток комп'ютерної техніки і засобів зв'язку зумовить серйозні зміни у структурі зайнятості, а в комплексі це все сприятиме інтелектуалізації праці і появі так званих “електронних котеджів”, які дозволять перенести роботу з офісів у житло працівників. Поряд з економією часу і скороченням транспортних витрат, втілення “електронних котеджів” призведе, на думку Тоффлера, до зміцнення сім'ї і посилить тенденції до відродження привабливих малих міст та сільського способу життя.

Крім того, О. Тоффлер акцентує увагу на явищі, яке він назвав

“демасифікація мас-медіа”. Говорячи про тенденції розвитку засобів масової інформації, він зазначає підвищення їх інтерактивності завдяки втіленню нових мережевих комп’ютерних технологій. Процес демасифікації мас-медіа Тоффлер ілюструє фактом зниження тиражів американських і британських “великих газет”, який був зафіксований у 1970-х рр. Такий же процес відбувається і з “великими журналами”: при зростанні населення США з 1970 до 1977 рр. на 14 млн чол. загальний наклад основних 25 американських журналів знизився на 4 млн екз. Одночасно з цим в США спостерігався посилений інтерес до міні-журналів і газет. Такі втрати, зазначає Тоффлер, пояснюються не тільки розквітом телебачення. Кожна щотижнева масова газета зустрічає все більшу конкуренцію з боку малотиражних щотижневиків, газет, що виходять двічі на тиждень, так званих газет для споживачів.

Демасифікація охоплює не тільки друковані видання – відбувається постійне зростання кількості радіостанцій, котрі починають звертатися до своєї власної аудиторії. У централізованого телебачення з’явився могутній конкурент – система кабельного телебачення, яке паралельно з показом відео починає транслювати місцеві новини. Тоффлер зафіксував перші експерименти з реалізації інтерактивних мереж на базі систем кабельного телебачення, які дозволяють не тільки дивитись програми, але і спілкуватися з різними службами. Це японська система “Hi Ovis”, яка змонтована з використанням волоконно-оптичних ліній зв’язку в 160 будинках одного із районів Осаки та якою управляє комп’ютер. У кожного користувача телевізор оснащений мікрофоном і телекамерою. Система “Hi Ovis” ще в 1970-х рр. дозволяла забезпечувати відеозв’язок конференцій, індивідуальний перегляд відеопрограми із банку відеокасет та ін.

Тоффлер поряд з суто технологічними моментами відзначає тенденції до створення нового інтелектуального середовища, що ґрунтується на комп’ютерних мережах. Слід підкреслити, що в книзі Тоффлер жодного разу не згадує слово “інтернет”, хоча постійно виникають сюжети, де описуються технології, які на сьогодні успішно реалізовані в рамках інфраструктури і сервісів Інтернету.

Описуючи тенденції активного втілення інформаційних технологій у повсякденне життя людини, Тоффлер окреслює і важливі соціально-філософські проблеми. Він показує тенденції втілення комп’ютерних технологій у повсякденну адміністративну роботу, а також наводить приклади реалізації перших демонстраційних електронних офісів і систем передачі комп’ютерних даних.

На думку українського вченого Є. Суліми, постіндустріальна технологічна революція виявилась джерелом формування постіндустріального соціального порядку в глобальному світі. Начало цієї трансформації зазвичай датується першою половиною 70-х років ХХ ст.: якісно новими рисами цього процесу стали підвищення наукомісткості виробництва, пріоритет високих технологій, поєднання глобалізації та локалізації виробництва, а також гуманізація, мініатюризація і екологізація техніки і технологічних систем. Відбувається заміна механічних, електричних і електромеханічних систем електронними, мініатюризація техніки, перетворення інформації в цифрову, на перший план виходить фотоніка як ключова технологія транспортування великих обсягів цифрової інформації за допомогою лазера, а також програмне забезпечення як основа індивідуального використання комп'ютерів [8, 12-13].

У працях “Війна й анти війна” (1993) і “Створюючи нову цивілізацію” (1995), написаних О. Тоффлером у співавторстві із дружиною Хейді, знаменитий футуролог говорить про можливі політичні взаємини між, за його виразом, світами “мотики, конвеєра й комп'ютера” [9; 10]. Він визнає, що незважаючи на втрату країнами Третьої хвилі особливої зацікавленості у взаємодії з партнерами Першої й Другої хвилі, що поставляють їм сировину й робочу силу, які швидко дешевшають, повний розрив між світами малоймовірний. Неможливо зупинити забруднення навколишнього середовища, хвороби й імміграцію в країни Третьої хвилі. Звідси випливає висновок: напруженість між цивілізацією Третьої Хвилі й двома більш ранніми цивілізаціями буде зростати, нова цивілізація може з успіхом боротися за глобальну гегемонію так само, як це робили модернізатори Другої Хвилі стосовно своїх попередників – представників Першої Хвилі – кілька століть назад.

О. Тоффлер підкреслює ще одну характерну рису нової техносфери. Він вважає, що основою її третьої складової є проникнення в глибини моря. Океан допоможе ліквідувати харчову проблему в країнах, де панує голод. Інтенсивно зростає видобуток морської нафти. Крім того, деякі вчені говорять про можливість (і вже демонструють її) вирощування морських водоростей з високим вмістом нафти. Гірничі компанії покладають надії на величезну кількість мінералів в океанах: від міді, цинку й олова, до срібла, золота, платини. Надзвичайно цінним і важливим є наявність фосфатної руди, з якої можна виробляти добрива для сільського господарства. Можлива побудова плавучих міст з метою застосування нових технологій та вирішення проблеми перенаселення в

індустріальних суспільствах з “метою офшорного забезпечення житлом”.

Наступною сукупністю галузей у завтрашній економіці О. Тоффлер вважає розвиток біологічної промисловості. Ця думка має серйозне підґрунтя. Адже вже сьогодні ми спостерігаємо бурхливе зростання інформації про генетику, зокрема виникають припущення, що за певних обставин вчені зможуть заздалегідь формувати людину, “виросувати” машини, хімічно програмувати мозок, виготовляти ідентичні копії самих себе через клонування і створити цілком нові та небезпечні форми життя. Генетичні технології в дедалі значній мірі використовують у процесах зберігання й переробки продуктів харчування. Представники генетичної механіки працюють у галузі сільськогосподарського виробництва з метою забезпечення, створення та вибору високоврожайних культур, які добре ростуть на піщаних або солончакових ґрунтах, та культур, які відганятимуть шкідників. У цілому, як висловився один з відомих американських генетиків, найближчим часом біологія замінить хімію за своєю важливістю.

Таку характеристику дає О. Тоффлер новим технологіям, що зароджуються і сьогодні наполегливо проявляють себе. Але при цьому слід мати на увазі, що справжній вплив нових змін буде суттєво відчутним лише тоді, коли ми досягнемо стадії об’єднання нових технологій, поєднуючи комп’ютери, електроніку, нові матеріали з відкритого космосу й океанів із генетикою, а все це, в свою чергу, – з новою енергетичною базою. “Звівши ці елементи до купи, ми відкриємо греблю й випустимо на волю бурхливий потік нововведень, не схожих ні на що, бачене раніше в історії людства. Ми створимо ... нову техносферу для цивілізації Третьої Хвилі” [11, 135].

Різноманітність стилів життя, праці, технологій, форм енергії вимагає більш інтенсивного обміну інформацією між різними складовими частинами суспільства. Зокрема, та чи інша організація має бути проінформована про дії інших організацій, щоб передбачити їх реакцію на власні дії, якщо вона хоче спланувати ці свої дії розсудливо. Особливо це стосується індивідів. Якщо раніше в період Другої Хвилі індивіди під дією засобів масової комунікації, були більш-менш однакові в своїх діях, думках, то ми могли передбачати дії інших. В нових умовах все інакше. “Чим більше ми є однаковими, тим менше треба кожному з нас знати про іншого, щоб передбачити його поведінку. Оскільки люди навколо нас стають дедалі більш індивідуалізованими, або демасифікованими, нам потрібно більше інформації-сигналів і натяків, щоб передбачити, хай навіть грубо, як вони збираються поводитися стосовно нас. І якщо ми не зможемо

робити такі прогнози, то не зможемо працювати чи навіть жити разом” [11, 151].

Отже, організації та індивіди потребують все більше і більше інформації. Це зумовлено необхідністю координації діяльності суспільної системи в цілому. Потік інформації стає все потужнішим і потужнішим. Ось чому наше суспільство стає “інформаційним” суспільством.

Розглядаючи історію як безперервний хвильовий рух, учений аналізує особливості майбутнього світу, економічним кістяком якого стануть, на його думку, електроніка й ЕОМ, космічне виробництво, використання глибин океану і біоіндустрія. Це і є Третя хвиля, яка завершує аграрну (Перша хвиля) і промислову (Друга хвиля) революції.

Отже, вплив інформаційних технологій на розвиток постіндустріального суспільства виявляється в різноманітних секторах економіки, а саме: організація розваг, видавнича справа, виробництво офісного обладнання та обчислювальної техніки, системи телезв’язку та побутової техніки, які до недавнього часу якщо і були взаємопов’язані, то незначною мірою. Інформаційні технології стимулюють цей взаємозв’язок. По мірі того, як інформаційні технології забезпечують створення інформаційного суспільства, виникає могутня індустрія інформаційних технологій, яка призначена задовольнити його потреби. Індустрія інформаційних технологій виробляє інформаційний продукт (різні аспекти знань, дані, твори мистецтва та інші форми інформації та розваг, отримані традиційним шляхом або за допомогою електронної техніки) та засоби, які доводять його до споживачів. При цьому уже сьогодні відчутна роль нових, демасифікованих засобів масової комунікації. Демасифікація суспільства, яку відображають засоби масової комунікації, призводить до величезного зростання кількості інформації, якою люди обмінюються одне з одним, і тому характер інформації докорінно змінюється.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Каныгин Ю. М.* Индустрия информатики. – К. : Техника, 1997. – 151 с.
2. *Hamelink C. J.* The New International Information Order: Development and Obstacles. – Vienna : Vienna Institute for Development, Ocasional Paper. – 1980. – № 80/2. – P. 33-48.
3. *Буторин В. Я.* Информационная культура общества и личность // Перестройка: диалектика обновления общества. – Новосибирск : Наука, 1990. – С. 70-79.

4. *Джинчарадзе Н.* Інформаційна культура. – К. : ТОВ “Вид-во “Українські пропілеї”, 1999. – 148 с.
5. *Ершов А. П.* Становление информационной индустрии // Знание – сила. : в 2 ч. / под ред. А. П. Ершова, В. М. Монахова. – М. : Просвещение, 1986. – Ч. 2. – 207 с.
6. *Petulla J.* American environmentalism: values, tactics, priorities. – College Station : Texas A&M University Press, 1980. – 239 p.
7. *Вейценбаум Дж.* Возможности вычислительных машин и человеческий разум. От суждений к вычислениям / пер. с англ. – М. : Радио и связь, 1982. – 368 с.
8. *Суліма Є. М.* Глобальний соціальний порядок постіндустріалізму : автореф. дис.на здоб. д-ра філос. наук : спец. 09.00.03 “Соціальна філософія та філософія історії”; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2004. – 44 с.
9. *Тоффлер Э., Тоффлер Х.* Война и антивоенная. Что такое война и как с ней бороться. Как выжить на рассвете XXI века. – М. : АСТ, 2005. – 412 с.
10. *Тоффлер Э., Тоффлер Х.* Создание новой цивилизации. Политика Третьей Волны. – Новосибирск : “Сибирская молодежная инициатива”, 1996. – 45 с.
11. *Тоффлер Е.* Третя хвиля / [пер. з англ. А. Євси ; за ред. В. Шовкуна]. – К. : Всесвіт, 2000. – 475, [1] с.

Касьян В.В. Информационные технологии и развитие постиндустриального общества в концепции О. Тоффлера.

В статье раскрывается влияние информационных технологий на развитие постиндустриального общества, способность проникать во все сферы жизнедеятельности человека, влиять на уровень ее социализации.

Ключевые слова: информация, информационные технологии, общество, массовые коммуникации, инфосфера.

Kasyan V. V. Information technology and development of post-industrial society in the A. Toffler's concept.

In the article reveals the impact of information technology on the development of post-industrial society, their ability to penetrate into all spheres of human influence on the level of socialization.

Keywords: information, information technology, society, mass communication, infosfera.